

ARAŞTIRMA / RESEARCH

Kadın Doğum Kliniklerinde Uygulama Yapan Hemşirelik Öğrencilerinin Cinsiyet ve İllere Göre Kadın Algısı ve Hemşirelik Mesleğine Yönelik İmajı

The Perceptions of Women and the Image of Nursing Profession of Nursing Students who Practice in Obstetrics and Gynecology Clinics by Gender and Province

Hümevra TÜLEK DENİZ¹, Özlem KAPLAN², Mürüvvet BAŞER²

¹Kafkas Üniversitesi Atatürk Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Tıbbi Hizmetler ve Teknikler Bölümü, İlk ve Acil Yardım Programı, Kars, Türkiye

²Erciyes Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Doğum-Kadın Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, Kayseri, Türkiye

Geliş tarihi/Received: 08.08.2022

Kabul tarihi/Accepted: 10.04.2023

Sorumlu Yazar/Corresponding Author:

Hümevra TÜLEK DENİZ, Öğr. Gör.
Kafkas Üniversitesi Atatürk Sağlık Hizmetleri
Meslek Yüksekokulu İlk ve Acil Yardım Programı,
Kafkas Üniversitesi Merkez Kampüsü, Paşaçayırı
Mahallesi, 36100 Merkez/KARS/TÜRKİYE
E-posta: humeyra.tulek@gmail.com
ORCID: 0000-0002-9049-8089

Özlem KAPLAN, Arş. Gör. Dr.
ORCID: 0000-0003-1050-8804

Mürüvvet BAŞER, Prof. Dr.
ORCID: 0000-0003-4565-2275

Öz

Amaç: Kadın doğum kliniklerinde uygulama yapan hemşirelik öğrencilerinin cinsiyet ve illere göre kadın algısı ve mesleğe yönelik imajı arasındaki ilişkinin belirlenmesidir.

Gereç ve Yöntem: Tanımlayıcı ve kesitsel tipteki çalışmaya Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Endeksi ve Kadın Güçlenme Endeksi kullanılarak seçilen A, B ve C illerinde yer alan devlet üniversitelerinin hemşirelik bölümü dördüncü sınıfında öğrenim gören 237 öğrenci katılmıştır. Veriler, Birey Tanıtım Formu, Üniversite Öğrencilerinde Kadın Algısı Ölçeği ve Hemşirelik Mesleğine Yönelik İmaj Ölçeği kullanılarak toplanmıştır. Verilerin analizinde tanımlayıcı istatistikler, ki-kare testi, bağımsız örnekler t testi, Mann-Whitney U, One-Way ANOVA, Kruskal-Wallis ve Tukey HSD testi kullanılmıştır.

Bulgular: Hemşirelik öğrencilerinin yaş ortancası 22 olup, %82,7'si kadındır. Doğum ve Kadın Hastalıkları Hemşireliği dersi klinik uygulaması süresince öğrencilerin en fazla heyecan (%70,9) ve mutluluk (%53,2) yaşadıkları bulunmuştur. Doğum ve Kadın Hastalıkları Hemşireliği klinik uygulamalarında bakım verilen bireylerin tamamının kadın olması, kadın öğrencilerin %92,5'inin erkek öğrencilerin %7,5'inin çalışmalarını olumlu etkilemiştir. Mezuniyet sonrası kadın doğum kliniklerinde çalışmayı kadın öğrencilerin %88,9'u erkek öğrencilerin %11,1'i istemektedir. Hemşirelik öğrencilerinin orta düzeyde meslek imajı (141,86±7,207) ve orta düzeyde kadın algısı (103,56 ±6,249) olduğu bulunmuştur. Kadın algısı ölçeği toplam puanı ile hemşirelik mesleğine yönelik imaj ölçeğinin cinsiyet alt boyut puanı arasında negatif yönlü, çok zayıf düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır (r=-0,134; p=0,040).

Sonuç: Öğrenci hemşirelerin Doğum ve Kadın Hastalıkları Hemşireliği dersi klinik uygulaması sırasında hemşirelik mesleğine yönelik imajının cinsiyet ve illere göre değiştiği ve meslek imajı ile kadın algısı arasında ilişki olduğu bulunmuştur. Hemşire eğitimcilerin toplumsal cinsiyet eşitlikçi holistik bir bakış açısıyla hasta/sağlıklı bireye yaklaşım konusunda öğrencilerin streslerini azaltıcı bir öğrenme çevresi oluşturmaları önerilebilir.

Anahtar Kelimeler: Kadın algısı, mesleki imaj, hemşirelik öğrencisi, toplumsal cinsiyet, hemşirelik uygulaması.

Abstract

Objective: This study investigates the relationship between the perception of women and the image of nursing profession, with regard to gender and the provinces of nursing students practicing in obstetrics and gynecology clinics.

Material and Method: This descriptive and cross-sectional study included 237 fourth-year students, selected from state universities in provinces A, B and C, using the Gender Equality Index and the Women's Empowerment Index. The data were collected using the Individual Identification Form, the Scale of Perception of Women in University Students, and the Image Scale for Nursing Profession. Descriptive statistics, chi-square test, independent samples t test, Mann-Whitney U, One-Way ANOVA, Kruskal-Wallis and Tukey HSD test were employed for data analysis.

Results: The median age of nursing students was 22 and 82.7% of them were women. It was found that the students experienced the most excitement (70.9%) and happiness (53.2%) during the clinical practice of obstetrics and gynecology nursing. The fact that all of the individuals in these clinical practices were women, positively influenced the work of 92.5% of the female students and 7.5% of the male students. 88.9% of female students and 11.1% of male students want to work in obstetrics and gynecology clinics after graduation. Nursing students had a medium level of professional image (141.86±7.207) and a medium level of female perception (103.56 ±6.249). The study showed that there was a negative and very weakly significant relationship between the total score of the perception of women scale and the gender sub-dimension score of the image scale for the nursing profession (r=-0.134; p=0.040).

Conclusion: The findings suggest that nursing students' perception of the image of the nursing profession varied according to gender and provinces during clinical practice in obstetrics and gynecology clinics. There was also a relationship between the image of the profession and the perception of women. We recommend that nurse educators strive to create a learning environment that reduces the stress of students when approaching the sick/healthy individual with a gender-equal holistic perspective.

Keywords: Perception of women, professional image, nursing student, gender, nursing practice.

1. Giriş

Son yıllarda, küresel sağlık sistemlerinde bilimsel, sosyolojik ve örgütsel yeniliklere rağmen hemşirelik mesleğinde toplumsal cinsiyet dengesizliği devam etmektedir (1, 2). Bakım, hemşirelik disiplinin özüdür ve tarih boyunca kadına özgü bir nitelik olarak görüldüğünden erkek hemşireler meslekte toplumsal cinsiyet rolü engelleriyle karşılaşmaktadır (3). Bu engeller, erkek hemşirelik öğrencileri arasında öz değer, öz saygı, imaj ve profesyonel ilerlemenin azalmasına neden olmaktadır (4). Dolayısıyla, erkek ve kadından beklenen cinsiyete özgü geleneksel rol ve davranışlar, mesleki uygulamalara yansıtılabilmektedir (5).

Türkiye’de 2007 yılında 5634 sayılı “Hemşirelik Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun” değişikliği sonucu lisans düzeyinde hemşirelik eğitimi veren okullara erkek öğrenciler alınmaya başlanmıştır. Bu yolla dinamik bir süreç olan hemşirelik bakımının sosyolojik niteliklerinin en başında gelen cinsiyet boyutu üzerindeki kalıp yargılarda önemli değişiklikler olmuştur (1, 6). Juliff ve ark. (2016)’nın hemşirelik öğrencileriyle yaptıkları çalışmada, erkek hemşirelik öğrencilerinin klinik ortamda kadın öğrencilere göre daha fazla zorlukla karşılaştıkları bulunmuştur (3). Aynacı (2021)’nin çalışmasında kadın doğum kliniklerinde çalışan erkek hemşirelik öğrencilerinin karşı karşıya kaldıkları temel engelin cinsiyete yönelik ayrımcılık ve ön yargı olduğu bulunmuştur. Ayrıca, Hodges ve ark. (2017)’nin çalışmasında hemşirelik mesleğinde hala sınırlı sayıda erkek olması, hemşirelikte erkeklerin geçmişinin olmaması, erkek hemşirelik öğrencilerinin rol model eksikliği, rol gerilimi, toplumsal cinsiyet ayrımcılığı ve izolasyon gibi zorlukların olduğu vurgulanmıştır (7). Hung ve ark. (2019)’nın çalışmasında toplumsal cinsiyet engellerinin öğrencilerin hemşirelik imajını ve bakım davranışlarını azalttığı saptanmıştır (8). Modern hemşireliğin başlangıcından beri cinsiyet, hemşireliğin ve hemşire imajının gelişimini etkileyen önemli bir değişken olmuştur (1, 2). Hemşirelik mesleğine ilişkin koruyuculuk, şefkat, merhamet gibi bakım davranışlarını içeren kadınsı özelliklerin varlığı hemşireleri, bilimsel temelli sistematik düşünmeden alıkoymuştur. Yıllar içinde bazı değişikliklerle hemşirelerin profesyonel imajının akademik düzeyi, özerkliği ve görünürlüğü artmıştır (3, 9). Hemşire olma ve zaman içinde meslekte kalma kararı hem hemşireler hem de toplum açısından mesleğin imajıyla önemli ölçüde ilişkili olup bu durum öğrencilerin hemşirelik kariyerlerinin seçimini etkilemiştir (9).

Hemşireliğin uygulama alanlarından biri olarak kadın sağlığı hemşireliği, kadının doğurganlığıyla ilgili olarak üreme sistemi, kadın hayatının dönemlerine göre sağlık gereksinimleri, gebeliğin oluşumu, doğum öncesi, doğum, doğum sonu dönemlerin fizyolojik işleyişi ve kadının bakımıyla ilgili konulara temellenir. Kadın sağlığı hemşiresi kadını; bir birey olarak, kadının sosyoekonomik ve kültürel özelliklerini göz önünde bulundurarak çevresiyle bir bütün, güven verici iyi bir ilişki içinde destek olarak, sağlık eğitimiyle bilgilendirerek ve danışmanlık yaparak ele almalıdır

(10, 11). Doğum ve Kadın Hastalıkları Hemşireliği dersinin klinik uygulamasına çıkan öğrenci yeni bir öğrenme çevresi içinde rol almaya başlamaktadır. Bu ortamda öğrenciler farklı tecrübeler yaşayabilmekte, birtakım sorunlarla karşılaşabilmekte ve tüm bunlar öğrencinin stres düzeyini artırmaktadır (11). Bu dersin klinik uygulamasında mahremiyetin ön planda olduğu aile planlanması danışmanlığı, spekulasyon, leopold manevrası uygulaması, kanama kontrolü, meme- perine bakımı ve emzirme gibi uygulamaların yapılması ve kadının bakım gereksinimlerinin öğrenci tarafından karşılanması beklenmektedir. Ayrıca anamnez alma sürecinden uygulamalara kadar alanın cinsel yaşantıya yönelik olması cinsiyet farkı olmaksızın hemşire öğrencilerin stres yaşamasına, bazen de derse karşı ilgisiz ve isteksiz olmasına yol açabilmektedir (11-13). Konu ile ilgili yapılan araştırmalarda erkek öğrenci hemşirelerinde bu olumsuzlukların daha fazla görüldüğü ortaya konmuştur (5, 12-15). Bu çalışma hemşirelik öğrencilerinin sahip oldukları meslek imajı ile kendi öz benliklerinde, çevrelerinde yapılandırdıkları ve öğrendikleri kadın algılarının hemşirelik eğitimi ve uygulaması üzerine olan etkisini ortaya çıkaracak olması bakımından önemlidir.

1.1.Amaç

Bu çalışmada, Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Endeksi ve Kadın Güçlenme Endeksi sıralamasında en düşük küme olan 1. kümeden (A), orta olan 2. kümeden (B) ve en iyi olan 3. kümeden (C) seçilen illerde bulunan üniversitelerin hemşirelik bölümü dördüncü sınıf öğrencilerinin Doğum ve Kadın Hastalıkları Hemşireliği dersi klinik uygulamasında cinsiyet ve illere göre kadın algısı ile mesleğe yönelik imaj düzeyi ve aralarındaki ilişkinin belirlenmesi amaçlanmıştır.

1.2.Değişkenler

Bağımlı değişken: Kadın algısı düzeyi, hemşirelik mesleğine yönelik imaj düzeyi

Bağımsız değişken: Cinsiyet, iller

1.3.Araştırma sorusu

Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Endeksi ve Kadın Güçlenme Endeksi sıralamasına göre seçilen illerde bulunan üniversitelerin hemşirelik bölümü dördüncü sınıf öğrencilerinin; kadın doğum kliniklerinde uygulama yaptığı sırada cinsiyet ve illere göre kadın algısı ile mesleğe yönelik imajı arasında ilişki var mıdır?

1.4. Alt problemler

Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Endeksi ve Kadın Güçlenme Endeksi sıralamasına göre en düşük, orta ve en iyi olan kümelerden seçilen A, B, C illerinde;

•Kadın doğum kliniklerinde uygulama yapan dördüncü sınıf hemşirelik öğrencilerinin cinsiyete göre kadın algısı ne düzeydedir?

•Kadın doğum kliniklerinde uygulama yapan dördüncü sınıf hemşirelik öğrencilerinin illere göre kadın algısı ne düzeydedir?

•Kadın doğum kliniklerinde uygulama yapan dördüncü sınıf hemşirelik öğrencilerinde cinsiyete göre mesleğe yönelik imaj ne düzeydedir?

•Kadın doğum kliniklerinde uygulama yapan dördüncü sınıf hemşirelik öğrencilerinde illere göre mesleğe yönelik imaj ne düzeydedir?

2. Gereç ve Yöntem

2.1. Araştırmanın Deseni

Araştırma, tanımlayıcı ve kesitsel bir desende yürütülmüştür.

2.2. Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Çalışmanın yapılacağı illerin belirlenmesi için Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Endeksi ve Kadın Güçlenme Endeksi kullanılmıştır. Bağdatlı Kalkan'ın (16) yaptığı çalışmada Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı karşılaştırmaları 81 il için toplumsal cinsiyet eşitliği karnesi ve Birleşmiş Milletler Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği Endeksi illere uyarlanarak iller toplumsal cinsiyet eşitliğine göre sıralanarak yalnızca kadının durumuna odaklanan kadın güçlenme endeksi geliştirilmiştir. Bu çalışmada oluşturulan Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği Endeksi ile illerin, kadın temsiliyeti ve kadının gücü açısından yapılan kümeleme analizi sonucunda oluşan (1. kümede 25 il, 2. kümede 18 il ve 3. kümede 38 il) iller tablosunda kura yöntemi uygulanarak örnekleme alınacak iller belirlenmiştir.

Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Endeksi ve Kadın Güçlenme Endeksi sıralamasında en düşük küme olan 1. kümeden A ili, orta olan 2. kümeden B ili ve en iyi olan 3. kümeden ise C ili seçilmiştir. 2021-2022 eğitim öğretim yılında Çorum, Kars, Samsun illerindeki devlet üniversitelerinin (toplam 3 üniversite) Hemşirelik Bölümü dördüncü sınıfında olup Doğum-Kadın Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Dersinin klinik uygulamasını yüz yüze yapan toplam 400 öğrenci araştırmanın evrenini oluşturmuştur. Örneklem seçimine gidilmeksizin çalışmanın yapıldığı 10.04.2021-30.06.2021 tarihleri arasında Doğum ve Kadın Hastalıkları Hemşireliği dersinin klinik uygulamasına çıkan ve dersin devam zorunluluğunu yerine getiren tüm öğrenciler araştırma kapsamına alınmıştır ve toplam 237 öğrenciden yanıt alınmıştır. Araştırmanın gücünü hesaplamak için G*Power programında Üniversite Öğrencilerinde Kadın Algısı Ölçeği puanı kullanılmış ve yapılan hesaplama sonucunda etki büyüklüğü 0.66 olarak tespit edilmiştir. Bu doğrultuda etki büyüklüğü:0.66, n:237 ve alfa:0.05 alınarak yapılan post power analizi sonucunda çalışma gücü %99 olarak belirlenmiştir.

2.3. Veri Toplama Araçları

Çalışmanın verileri Birey Tanıtım Formu, Üniversite Öğrencilerinde Kadın Algısı Ölçeği ve Hemşirelik Mesleğine Yönelik İmaj Ölçeği kullanılarak toplanmıştır.

2.3.1. Birey Tanıtım Formu (BTF)

Birey tanıtım formu, araştırmacılar tarafından literatür doğrultusunda (10-13, 15, 17) oluşturulmuştur. Bu

formda öğrencilerin cinsiyeti, yaşı, hemşirelik eğitimi aldığı üniversitenin bulunduğu il, mezuniyetten sonra çalışılmak istenen alan, hemşireliğe ve Doğum ve Kadın Hastalıkları Hemşireliği klinik uygulamasına yönelik duygu ve düşünceleriyle ilişkili olan 10 soru bulunmaktadır.

2.3.2. Hemşirelik Mesleğine Yönelik İmaj Ölçeği (HMYİÖ)

Dost ve Bahçecik (18) tarafından (2014), hemşirelerin hemşirelik mesleğine yönelik imajlarını ölçmek için geliştirilen ölçek, 6 faktör (mesleki nitelikler, çalışma koşulları, cinsiyet, eğitim, mesleki statü ve dış görünüm) ve 42 maddeden oluşmaktadır. Maddelerin değerlendirilmesinde "tamamen katılıyorum (5), katılıyorum (4), Kararsızım (3), katılmıyorum (2), Hiç katılmıyorum (1)" şeklinde derecelendirilen beşli likert tipi ölçek kullanılmıştır. Ölçeğin 8, 14, 15, 17, 18, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 28, 29 ve 31 numaralı maddeleri ters yönde puanlanmaktadır. Ölçekten alınan puan 42-210 arasında değişmekte olup toplam puan 42-75 ise çok zayıf, 76-109 ise zayıf, 110-143 ise orta, 144-177 ise iyi, 178-210 ise çok iyi imaj algısı olduğunu ifade etmektedir. Ölçekten alınan puan arttıkça imaj algısı olumlu olmaktadır. HMYİÖ cronbach alfa değeri 0,88 olarak bulunmuştur (18). Bu çalışmada ise Cronbach alfa 0,50 olarak bulunmuştur.

2.3.3. Üniversite Öğrencilerinde Kadın Algısı Ölçeği (ÜÖKAÖ)

Gülmez ve ark. (19) (2017) tarafından, kadının aile ve toplumsal yaşantısındaki durumunun saptanmasında, kadın ile ilgili sorunların çözümüyle ilgili araştırmalarda, bireylerin kadın ve toplumsal cinsiyet algılarının ortaya koymak için geliştirilen ölçek, 33 maddeden oluşmaktadır. Ölçek, kadına yönelik ön kabuller, kadının toplumsal yaşamdaki kazanımları, kadının toplumsal yaşamdaki kayıpları, Türkiye'de kadının statüsü, kadınların yaşadıkları sorunlarla ilgili çözüm önerileri olmak üzere beş alt boyuttan oluşmaktadır. Ölçeğin kadına yönelik ön kabuller boyutunda yedi soru (1, 2, 5, 6, 7, 8, 25), kadının toplumsal yaşamdaki kazanımları boyutunda altı soru (10, 11, 12, 13, 14, 15), kadının toplumsal yaşamdaki kayıpları boyutunda altı soru (16, 20, 22, 23, 24, 31), Türkiye'de kadının statüsü boyutunda altı soru (3, 4, 17, 18, 19, 21) ve kadınların yaşadıkları sorunlarla ilgili çözüm önerileri boyutunda sekiz soru (9, 26, 27, 28, 29, 30, 32, 33) bulunmaktadır. Beşli likert şeklinde oluşturulan ölçekte maddelerde belirtilen düşünceye, bireylerden "tamamen katılıyorum (5), katılıyorum (4), kısmen katılıyorum (3), katılmıyorum (2), tamamen katılmıyorum (1)" olmak üzere yanıt vermeleri beklenmektedir. Ölçekte 2, 16, 22, 23 ve 31. maddeler olumsuz olup tersten hesaplanmaktadır. Buna göre, ölçekten alınabilecek puanlar 53-145 aralığındadır. ÜÖKAÖ Cronbach alfa değeri 0,84'tür. (19). Bu çalışmada Cronbach alfa 0,34 olarak bulunmuştur.

2.4. Veri Toplama Süreci

Veriler, Google formlar ile sosyal medya uygulaması üzerinden online anket linki öğrenci gruplarında paylaşılarak çevrimiçi olarak toplanmıştır. Google

form üzerinden araştırma veri formları oluşturulurken öğrencilerin sadece bir kez yanıt verebilmeleri için her IP adresi başına bir cevap sınırlılığı getirilerek standardizasyon oluşturulmuştur.

2.6. Verilerin değerlendirilmesi

Veriler IBM SPSS 25,0 (IBM Corp., Armonk, Newyork, ABD) istatistik programında değerlendirilmiştir. Tanımlayıcı istatistiklerden sayı, yüzde, aritmetik ortalama ve standart sapma ve median (min-max) değerleri kullanılmıştır. Sayısal verilerin normal dağılıma uygunluğu Kolmogorov-Smirnov ve Skewness-Kurtosis/basıklık-çarpıklık (+1 ve -1) ile değerlendirilmiştir. Bağımsız iki grubun karşılaştırıldığı verilerin normal dağılım gösterdiği değişkenlerde bağımsız örnekler t testi kullanılırken, normal dağılım göstermeyen değişkenlerde Mann-Whitney U testi kullanılmıştır. Grup sayısının ikiden fazla olduğu karşılaştırmalarda normal dağılım gösteren değişkenlerde Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA), normal dağılım göstermeyen değişkenlerde Kruskal-Wallis testi yapılmıştır. Çoklu karşılaştırma testi olarak normal dağılım gösteren değişkenlerde Tukey HSD testi kullanılmıştır. Önemlilik düzeyi $p<0,05$ olarak kabul edilmiştir.

2.7. Çalışmanın sınırlılıkları

Ölçeklerde bulunması gereken özelliklerden olan güvenilirlik, bir ölçme aracıyla aynı koşullarda tekrarlanan ölçümlerde elde edilen ölçüm değerlerinin kararlılığının bir göstergesidir. Ölçeklerin güvenilirliğinin belirlenmesinde genellikle "Cronbach alfa güvenilirlik katsayısı" kullanılmaktadır. Tüm maddeler için elde edilen α değeri ölçeğin toplam güvenilirliğini göstermektedir ve bu değer 0.7 ve daha büyük olması kabul edilebilir güvenilirlik olarak değerlendirilmektedir (20). Bu çalışmada ÜÖKAÖ ve HMYİÖ cronbach alfa değerlerinin düşük olmasının araştırmanın veri toplama sürecinde öğrencilerin çevrimiçi olarak anket ve ölçekleri yanıtlamasından kaynaklanabileceği düşünülmektedir. Bu durum, araştırmanın sınırlılıkları arasında değerlendirilebilir. Kula Kartal ve Mor Dirlik (2016) çalışmasında, ölçeği oluşturan maddelerin paralel, eşdeğer ya da eş biçimli olmadığında, maddelere ilişkin hata terimlerinin negatif korelasyon gösterdiğinde, verinin çok boyutlu olması durumunda ya da testin az sayıda ve/veya heterojen maddelerden oluştuğu durumlarda cronbach alfa katsayısının değerinin düşük çıkabileceği belirtilmektedir (21). Bu durum ölçeğin güvenilirliğinin düşük olduğu şeklinde yorumlanmaktadır. Ayrıca çalışmadan elde edilen sonuçlar yalnızca çalışmanın yapıldığı gruba genellenebilmektedir.

3. Bulgular

Hemşirelik öğrencilerinin yaş ortancası 22 (20-35) olup %82,7'si kadındır. Katılımcıların %33,8'i A ilinde, %33,3'ü B ilinde ve %32,9'u C ilinde öğrencidir. Doğum ve Kadın Hastalıkları Hemşireliği klinik uygulaması süresince öğrencilerin en fazla heyecan (%70,9) ve mutluluk (%53,2) yaşadıkları bulunmuştur (Tablo 1).

Tablo 1. Hemşirelik Öğrencilerinin Bazı Özelliklerinin Dağılımı (n=237)

Özellikler		X ± SS Median (min-mak)
Yaş		22.3 ± 1,6
		22 (20-35)
		n (%)
İller	A ili	80 (33,8)
	B ili	79 (33,3)
	C ili	78 (32,9)
Cinsiyet	Kadın	196 (82,7)
	Erkek	41 (17,3)
Klinik uygulamada yaşanan duygular*	Heyecan	168 (70,9)
	Mutluluk	126 (53,2)
	Stres	118 (49,8)
	Yorgunluk	98 (41,4)
	Korku	73 (30,8)
	Rahat ve güvenlik	55 (23,2)
	Diğer (üzüntü, merak)	2 (0,8)

*Birden fazla seçeneğe cevap verilmiştir.

Mezuniyet sonrası kadın doğum kliniklerinde çalışmayı kadın öğrencilerin %88,9'u erkek öğrencilerin %11,1'i istemektedir ($p<0,05$). Doğum ve Kadın Hastalıkları Hemşireliği klinik uygulamalarında bakım verilen bireylerin tamamının kadın olması, kadın öğrencilerin %92,5'inin erkek öğrencilerin %7,5'inin çalışmalarını olumlu etkilemiştir ($p<0,001$). C ilindeki hemşirelik öğrencilerinin; mezuniyet sonrası kadın doğum kliniklerinde çalışmayı isteme (%44,4) ve Doğum ve Kadın Hastalıkları Hemşireliği klinik uygulaması mesleki doyum düzeyi (%72,1) A ve B illerindeki hemşirelik öğrencilerine göre daha yüksek bulunmuştur ($p<0,001$). Aynı zamanda Doğum ve Kadın Hastalıkları Hemşireliği dersi klinik uygulaması mesleki doyum düzeyi en düşük (%60,0) olan grup A ilinde yer alan hemşirelik öğrencileridir (Tablo2).

Tablo 3'de hemşirelik öğrencilerinin ÜÖKAÖ ve HMYİÖ toplam puan ve alt boyut puan ortalama/ortancaları ile cinsiyet ve seçilen illere göre dağılımı verilmiştir. Öğrencilerin HMYİÖ ve ÜÖKAÖ toplam puan ortalaması sırasıyla 141,86±7,21 ve 103,56±6,25 olarak bulunmuştur. Cinsiyete göre HMYİÖ toplam puan ortalamaları karşılaştırıldığında kadın öğrencilerde 142,46±7,10 ve erkek öğrencilerde ise 138,98±7,11 olarak bulunmuştur ($p<0,05$). Cinsiyete göre HMYİÖ cinsiyet alt boyut puan ortancaları karşılaştırıldığında kadın (18) ve erkek öğrencilerin puanları (16) arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmuştur ($p<0,05$). ÜÖKAÖ kadının toplumsal yaşamdaki kayıpları ve Türkiye'de kadının statüsü alt boyut puanları cinsiyete göre karşılaştırıldığında sırasıyla kadın öğrencilerde 16 ve 25 olarak bulunmuştur ($p<0,001$). HMYİÖ toplam puanı diğer üniversite öğrencilerine göre C ilindeki hemşirelik öğrencilerde (144,06±7,64) daha yüksektir ($p<0,05$). HMYİÖ çalışma koşulları, eğitim ve dış görünüm alt boyut puan ortancaları C ilindeki hemşirelik öğrencilerinde sırasıyla 33, 21 ve 25 olarak belirlenmiştir ($p<0,05$). C ilindeki hemşirelik öğrencilerinde ÜÖKAÖ kadına yönelik ön kabuller ve kadınların yaşadıkları sorunlarla ilgili çözüm önerileri alt boyut puan ortancaları sırasıyla 13 (10-20) ve 38 (26-40)'dir ($p<0,05$).

Tablo 2. Hemşirelik Öğrencilerinin Bazı Düşüncelerinin Cinsiyet ve İllere Göre Dağılımı

Özellikler		Cinsiyet		X ²	İller			X ²	Toplam
		Kadın	Erkek		A ili	B ili	C ili		
		n (%)	n (%)	P	n (%)	n (%)	n (%)	p	n (%)
Hemşirelik mesleğini tercih etme	İsteyen	140 (83,3)	28 (16,7)	0,045	54 (32,1)	55 (32,7)	59 (35,1)	1,360	168 (70,9)
	İstemeyen	56 (81,2)	13 (18,8)	0,831 ^a	26 (37,7)	24 (34,8)	19 (27,5)	0,511	69 (29,1)
Kendini hemşirelik mesleğine ait hissetme	Evet	152 (84,4)	28 (15,6)	1,125	56 (31,1)	56 (31,1)	68 (37,8)	8,044	180 (75,9)
	Hayır	44 (77,2)	13 (22,8)	0,289 ^a	24 (42,1)	23 (40,4)	10 (17,5)	0,018 ^b	57 (24,1)
Mezuniyet sonrası kadın doğum kliniklerinde çalışmak isteme	İsteyen	104 (88,9)	13 (11,1)	5,361	29 (24,8)	36 (30,8)	52 (44,4)	15,301	117 (49,4)
	İstemeyen	92 (76,7)	28 (23,3)	0,021 ^a	51 (42,5)	43 (35,8)	26 (21,7)	<0,001 ^b	120 (50,6)
Doğum ve Kadın Hastalıkları Hemşireliği klinik uygulaması mesleki doyumu düzeyi	Yüksek	56 (91,8)	5 (8,2)	5,060	8 (13,1)	9 (14,8)	44 (72,1)	70,649	61 (25,7)
	Orta	103 (78,6)	28 (21,4)	0,080 ^b	45 (34,4)	52 (39,7)	34 (26,0)	<0,001	131 (55,3)
	Düşük	37 (82,2)	8 (17,8)		27 (60,0)	18 (40,0)	0 (0,0)		45 (19,0)
Klinik uygulamalarda bakım verilen bireylerin tamamının kadın olmasının çalışmayı etkileme durumu	Olumsuz	4 (28,6)	10 (71,4)	35,002	3 (21,4)	7 (50,0)	4 (28,6)	3,719	14 (5,9)
	Olumlu	86 (92,5)	7 (7,5)	<0,001	36 (38,7)	26 (28,0)	31 (33,3)	0,452	93 (39,2)
	Ne olumlu ne olumsuz	106 (81,5)	24 (18,5)		41 (31,5)	46 (35,4)	43 (33,1)		130 (54,9)

X²: kıkare testi

a: Continuity correction

b: Pearson Chi-Square

Tablo 4'te araştırmaya katılanların ÜÖKAÖ toplam puanı ve alt boyut puanları ile HMYİÖ toplam puanı ve alt boyut puanlarının korelasyon analizi verilmiştir. Öğrencilerin ÜÖKAÖ toplam puanı ile cinsiyet alt boyut puanı arasında negatif yönlü çok zayıf düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır ($r=-0,134$; $p=0,040$). Benzer şekilde kadına yönelik ön kabuller alt boyut puanı ile HMYİÖ toplam puanı çalışma koşulları ve eğitim alt boyut puanı arasında (r ve p değerleri sırasıyla $r=-0,175$ $p=0,007$; $r=-0,149$ $p=0,021$; $r=-0,185$ $p=0,004$) negatif yönlü çok zayıf düzeyde anlamlı bir ilişki vardır. Kadının toplumsal yaşamdaki kazanımları alt boyut puanı ile mesleki nitelik alt boyut puanı arasında ($r=-0,337$ $p=0,000$) negatif yönlü zayıf düzeyde anlamlı bir ilişki vardır. Ayrıca kadının toplumsal yaşamdaki kazanımları, mesleki statü ve dış görünüm alt boyut puanı arasında (r ve p değerleri sırasıyla $r=0,280$ $p=0,000$; $r=0,259$ $p=0,000$) pozitif yönlü zayıf düzeyde anlamlı bir ilişki vardır. Kadının toplumsal yaşamdaki kayıpları alt boyut puanı ile HMYİÖ toplam puanı ve mesleki nitelik alt boyut puanı arasında (r ve p değerleri sırasıyla $r=-0,143$ $p=0,028$; $r=-0,168$ $p=0,010$) negatif yönlü çok zayıf düzeyde anlamlı bir ilişki vardır. Türkiye'de kadının statüsü alt boyutu ile mesleki nitelik alt boyut puanı arasında ($r=0,278$ $p=0,000$) pozitif yönlü zayıf düzeyde anlamlı bir ilişki ve mesleki statü alt boyut puanı arasında ($r=-0,188$ $p=0,004$) negatif yönlü çok zayıf düzeyde anlamlı bir ilişki vardır. Kadınların yaşadıkları sorunlarla ilgili çözüm önerileri alt boyutu ile HMYİÖ toplam puanı, mesleki nitelik ve eğitim alt boyut puanı arasında ($r=0,269$ $p=0,000$; $r=0,383$ $p=0,000$; $r=0,361$ $p=0,000$) pozitif yönlü zayıf düzeyde anlamlı bir ilişki ve cinsiyet alt boyut puanı arasında ($r=-0,185$ $p=0,004$) negatif yönlü çok zayıf düzeyde anlamlı bir ilişki vardır.

4. Tartışma

Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Endeksi ve Kadın Güçlenme Endeksi sıralamasına göre en düşük, orta ve en yüksek

grupta yer alan üç şehirde bulunan üniversitelerin hemşirelik bölümü dördüncü sınıf öğrencileriyle yapılan bu çalışmadan elde edilen bulguların tartışması aşağıda yer almaktadır.

Çalışmaya katılan öğrencilerin büyük bir çoğunluğu (%82,7) kadın öğrenci olup; Doğum ve Kadın Hastalıkları Hemşireliği klinik uygulamaları sırasında yarından çoğunun heyecan (%70,9) ve mutluluk (%53,2) yaşaması bu uygulamaya ilgilerinin olduğunu göstermektedir. Aynı zamanda erkek öğrencilere kıyasla kadın öğrencilerin büyük çoğunluğunun (%88,9) mezuniyet sonrası kadın doğum kliniklerinde çalışmak istemesi ve yine kadın öğrencilerin neredeyse tamamına yakınının (%92,5) kadınlarla çalışmayı olumlu bulması da kadın öğrencilerin bu alana ilgisini ortaya koymaktadır ($p<0,05$).

Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Endeksi ve Kadın Güçlenme Endeksi sıralamasına göre üçüncü bölgede diğer bir deyişle gelişmiş iller kategorisinde yer alan bir şehirde öğrenim gören öğrencilerin; hemşirelik mesleğini daha fazla benimsediği ve Doğum ve Kadın Hastalıkları Hemşireliği uygulamalarından daha fazla doyum sağladığı görülmektedir. İlginç olarak en düşük (en az gelişmiş) kategoride yer alan ilde okuyan öğrencilerde bu yüzdeler daha düşüktür. Bu durum kadın mesleği olarak görülen hemşirelik mesleği ve doğrudan kadına yönelik bakım hizmetlerinin verildiği kadın doğum uygulamalarının şehirler ve toplumsal yaşantıyla ilgili ve ilişkili olduğu gerçeğini ortaya koymaktadır.

Bilindiği gibi hemşirelik mesleğinin inşasında ataerkil yapı etkili olmaktadır. Hemşireliğin dünya genelinde kadın ağırlıklı bir meslek olması; kadının erkek otoritesine tabi olduğuna dair ataerkil söylemin kamusal alana yansımalarının yanı sıra aile tipi ve aile içi rollerin durumu, eğitim, gelir durumu, günlük hayatın içinde öğrenilen sosyokültürel normlardan da etkilenmektedir (22, 23). Dolayısıyla bu

Tablo 3. Öğrencilerin ÜÖKA ve HMYİ Ölçek Toplam ve Alt Boyut Puan Ortalama/Ortancaları ile Cinsiyet ve İllere Göre Dağılımı

ÖLÇEKLER (Toplam Puan ve Alt Boyut Puanları)	Cinsiyet		Test ve p değeri	İller			Test ve p değeri	Fark	Toplam	
	Kadın	Erkek		A ili	B ili	C ili			X ± SS	Median (min-mak.)
HMYİÖ toplam puanı (X ± SS)	142,46 ± 7,10	138,98 ± 7,11	t= 2,857 p= 0,005	140,75±6,18 ^a	140,80 ± 7,32 ^a	144,06 ± 7,64 ^b	F= 5,670 p= 0,004	a<b	141,86 ± 7,21	142 (126-165)
Mesleki nitelik [Median (min-mak)]	45 (33-51)	45 (40-51)	U= 0,574 p= 0,566	45 (38-51)	45 (33-51)	45 (37-51)	KW= 1,404 p= 0,496	-	44,78 ± 3,51	45 (33-51)
Çalışma koşulları [Median (min-mak)]	32 (25-38)	31 (22-38)	U= -2,704 p= 0,007	32 (22-37) ^{ab}	32 (25-38) ^a	33 (28-38) ^b	KW= 8,507 p= 0,014	b>a	31,93 ± 2,36	32 (22-38)
Cinsiyet [Median (min-mak)]	18 (12-27)	16 (12-22)	U= -2,912 p= 0,004	18 (12-26)	17 (12-27)	17 (12-22)	KW= 0,360 p= 0,835	-	17,35 ± 2,89	17 (12-27)
Eğitim [Median (min-mak)]	20 (15-21)	20 (16-21)	U= -1,089 p= 0,276	20 (15-21)	20 (15-21)	21 (17-21)	KW= 6,363 p= 0,05	-	19,70 ± 1,42	20 (15-21)
Mesleki statü [Median (min-mak)]	16 (5-25)	15 (5-25)	U= -0,857 p= 0,391	16 (5-25)	16 (5-25)	16,50 (6-25)	KW= 2,604 p= 0,272	-	16,46 ± 4,41	16 (5-25)
Dış görünüm [Median (min-mak)]	24 (15-35)	23 (13-35)	U= -0,990 p= 0,322	23 (13-35)	23 (13-35)	25 (14-35)	KW= 6,516 p= 0,05	-	24,06 ± 4,91	24 (13-35)
ÜÖKAÖ toplam puanı (X ± SS)	103,71 ± 6,12	102,83 ± 6,88	t= 0,819 p= 0,413	103,13 ± 6,890	103,61 ± 6,190	103,94 ± 5,651	F= 0,332 p= 0,718	-	103,56 ± 6,25	103 (80-120)
Kadına yönelik ön kabuller [Median (min-mak)]	13(10-21)	14 (10-20)	U= 1,439 p= 0,150	13 (10-21) ^a	14 (10-21) ^a	13 (10-20) ^b	KW= 10,714 p= 0,005	b<a	13,66 ± 2,27	13 (10-21)
Kadının toplumsal yaşamındaki kazanımları [Median (min-mak)]	13(6-25)	14 (6-27)	U= 1,594 p= 0,111	13 (6-25)	13 (7-27)	13 (7-22)	KW= 0,023 p= 0,988	-	13,52 ± 4,13	13 (6-27)
Kadının toplumsal yaşamındaki kayıpları [Median (min-mak)]	16(7-23)	19 (8-23)	U= 3,546 p< 0,001	17 (8-22)	17 (11-22)	17 (7-23)	KW= 0,086 p= 0,958	-	16,67 ± 2,70	17 (7-23)
Türkiye'de kadının statüsü [Median (min-mak)]	25(14-30)	24 (12-29)	U= -3,681 p< 0,001	24 (14-30)	24 (13-30)	25 (12-30)	KW= 0,806 p= 0,668	-	24,04 ± 3,94	25 (12-30)
Kadınların yaşadıkları sorunlarla ilgili çözüm önerileri [Median (min-mak)]	37(12-40)	34 (26-40)	U= -3,020 p= 0,003	37 (12-40) ^a	36 (27-40) ^a	38 (26-40) ^b	KW= 8,643 p= 0,013	b>a	35,66 ± 3,98	36 (12-40)

t= Bağımsız örneklem t testi; U= Man Whitney U testi; F= ANOVA; KW=Kruskal Wallis Analizi

durum tüm zamanlarda hemşirelik mesleğinin toplumsal cinsiyet kalıplarından zarar görmesine ve toplumsal imajı ile profesyonel imajının eşleşmemesine, özerk ve bilimsel bir meslek olarak görülmemesine neden olmaktadır (24). Doğum ve Kadın Hastalıkları Hemşireliği klinik uygulamalarında erkek öğrencilerin Türk toplumunun kültürel özellikleri nedeniyle "mahrem ya da ayıp" olarak

algılanan doğum yapan kadının bakımını sağlayacak olmalarını bilmeleri ya da doğum, sezaryen gibi kadını ilgilendiren bir uygulamada etkin rol almalarının beklenmesi onlar için stres oluşturabilmekte ve dersin kendileri için gerekli olmadığını düşüncülerine neden olabilmektedir (5, 12). Bunun yanı sıra Kaplan ve ark. (25) çalışmasında kadın doğum alanında erkek eğitimcilerin olması konusunda

Tablo 4. ÜÖKAÖ ve HMYİÖ puanlarının korelasyon değerleri

ÜÖKAÖ		ÜÖKAÖ toplam puanı	Kadına yönelik ön kabuller	Kadının toplumsal yaşamındaki kazanımları	Kadının toplumsal yaşamındaki kayıpları	Türkiye'de kadının statüsü	Kadınların yaşadıkları sorunlarla ilgili çözüm önerileri	
HMYİÖ								
	HMYİÖ toplam puanı	<i>r</i>	0,095	-0,175 ²	0,004	-0,143 ¹	0,100	0,269 ²
		<i>p</i>	0,146	0,007	0,947	0,028	0,125	0,000
Mesleki nitelik		<i>r</i>	0,076	-0,083	-0,337 ²	-0,168 ²	0,278 ²	0,383 ²
		<i>p</i>	0,244	0,201	0,000	0,010	0,000	0,000
Çalışma koşulları		<i>r</i>	-0,010	-0,149 ¹	-0,044	0,028	0,016	0,059
		<i>p</i>	0,876	0,021	0,496	0,666	0,802	0,367
Cinsiyet		<i>r</i>	-0,134	-0,017	-0,015	-0,041	0,022	-0,185 ²
		<i>p</i>	0,040	0,791	0,824	0,532	0,732	0,004
Eğitim		<i>r</i>	0,101	-0,185 ²	-0,053	-0,092	0,079	0,361 ²
		<i>p</i>	0,119	0,004	0,415	0,158	0,227	0,000
Mesleki statü		<i>r</i>	0,019	-0,006	0,280 ²	-0,017	-0,188 ²	-0,035
		<i>p</i>	0,771	0,921	0,000	0,790	0,004	0,593
Dış görünüm		<i>r</i>	0,061	-0,070	0,259 ²	-0,084	-0,120	0,063
		<i>p</i>	0,347	0,281	0,000	0,196	0,065	0,332

1: p<0,05 2: p<0,001 (Pearson Correlation-Spearman's rho)

öğrencilerin önerilerinin olduğu dolayısıyla öğrencilerin kadın sağlığı alanında erkek hemşire/educator rol modeline ihtiyaç duydukları görülmektedir. Kadın sağlığı hemşireliği alanında uzmanlaşmanın desteklenmesiyle özellikle kadın doğum alanında cinsiyette denge sağlanabileceği düşünülmektedir.

Doğum ve Kadın Hastalıkları Hemşireliği dersinin uygulaması sırasında çalışmaya katılan öğrencilerde heyecan ve mutluluğun dışında stres (%49,8) ve korku (%30,8) yaşandığı da öğrenilmiştir. Stres düzeyi yüksek olan öğrenci hemşirelerin bireyin bakım gereksinimlerini iyi bir şekilde tespit edememesi, hastasının güvenini kaybetmesi ve etkili bakım sunamamasına neden olacağı belirtilmektedir (11). Kaplan ve ark. (25), çalışmasında, erkek hemşirelik öğrencilerinin çoğunluğunun Doğum ve Kadın Hastalıkları Hemşireliği klinik uygulaması sırasında kadın hastalara bakım verirken çekingen ve tedirgin hissettikleri ve bu durum üzerinde toplumsal cinsiyet rol kalıplarının ve kültürel normların etkisinin olduğu saptanmıştır. Ayrıca çalışmanın yapıldığı şehirlerdeki üniversitelere gelen öğrenci popülasyonunun çeşitliliği ve farklı kültürlerde yetişmeleri de mezuniyet sonrası kadın doğum kliniklerinde çalışmak isteme durumunu etkileyebilecektir.

Çalışmaya katılan öğrencilerin hemşirelik mesleğine yönelik imajlarının orta düzeyde olduğu bulunmuştur. Bu sonuç diğer araştırma bulgularıyla benzerdir (8, 26, 27). Ayrıca hemşirelik mesleğine yönelik imajın erkek öğrencilerde daha düşük olması, bununla birlikte gelişmiş şehirdeki öğrencilerde daha yüksek olması ($p \leq 0,005$) ve çalışma koşulları, eğitim ve dış görünüm bakımından da bu öğrencilerin daha yüksek puanlara sahip olmaları hemşirelik mesleğinin toplumsal cinsiyet kavramıyla ilişkilendirilmesini göstermesi bakımından önemli bir bulgudur.

Diğer yandan üniversite öğrencilerinin kadın algısı toplam puanının cinsiyetler açısından benzer olduğu ancak;

kadının toplumsal yaşamındaki kayıpları ve Türkiye'de kadının statüsü alt boyutunda kadın öğrencilerin algısının erkek öğrencilere göre daha iyi olduğu bulunmuştur ($p < 0,001$). Ayrıca C ilindeki üniversitede yer alan hemşirelik öğrencilerinde kadına yönelik ön kabuller ve kadınların yaşadıkları sorunlarla ilgili çözüm önerileri alt boyut puanları da daha iyidir ($p < 0,05$). Bu sonuç erkek ve kadından beklenen cinsiyete özgü geleneksel rol ve davranışların mesleki uygulamalara yansıtılabileceğini; hemşirelik mesleğinin hem kadın ağırlıklı bir meslek olması hem de toplumsal cinsiyet rollerinden doğrudan etkilendiğini göstermesi bakımından önemlidir. Arif ve Khokhar (4), Eswi ve El Sayed (13), Ha ve ark. (28) ve Cheng ve ark. (29) çalışmaları da benzer şekilde hemşirelik öğrencilerinin toplumun kültüründen ve geleneksel yapısından dolayı kadın hastaların bakımı sırasında zorluk yaşadıklarını ya da kadın hastaların erkek öğrenci hemşirelerden bakım almayı reddettiklerini göstermektedir.

Öğrencilerin cinsiyet değişkeninin hemşirelik mesleğine yönelik imajına etkisinin araştırıldığı çalışmalarda farklı sonuçlarla karşılaşılmaktadır. Yapılan bir çalışmada (26) cinsiyetler arası farklılık bulunmazken bizim çalışmamıza benzer olan sonuçlar da bulunmaktadır (27, 30, 31). Kadın hemşirelik öğrencilerinde mesleki imaj algısının erkeklere göre yüksek olması hemşirelik mesleğinin kadın egemen bir meslek olarak algılanmasıyla ve mesleğe yönelik toplumsal cinsiyet bakış açısıyla açıklanabilir. Dolayısıyla ataeril bir yapıya sahip olan toplumlarda hemşireliğin tarihsel geçmişinde özellikle cinsiyetin etkilerinin meslek imajını derinden etkilemeye devam ettiği söylenebilir.

Literatür incelemesinde kadın algısı ile hemşirelik mesleğine yönelik imaj arasındaki ilişkinin doğrudan araştırıldığı bir çalışmaya rastlanmamıştır. Çalışmamızda hemşirelik öğrencilerinin kadın algısı arttıkça hemşirelik mesleğine yönelik imaj ölçeğinin cinsiyet alt boyut puanının azaldığı bulunmuştur. Hung ve ark. (8) çalışmasında toplumsal cinsiyet dostu olma engellerinin, öğrencilerin hemşirelik

imajını ve bakım davranışlarını azalttığı saptanmıştır. Benzer şekilde Zhang ve Tu (32)'nin yaptıkları çalışmada, toplumsal normların ve kalıp yargıların erkek hemşireler tarafından içselleştirilmesiyle benlik algılarının etkilendiği ve sonuç olarak toplumsal cinsiyetçi bakış açısının erkek hemşirelerin mesleğe ilişkin bakış açılarını ve algılarını olumsuz etkilediği bulunmuştur. Ayrıca, erkek hemşirelik öğrencilerinin kadın egemen bir meslekte varoluşlarını sürdürebilmek için erkekliği yeniden inşa edecek dahiliye-cerrahi gibi eril çalışma alanlarına yönelme, yönetici pozisyonlarına geçme gibi yaklaşımlar benimsedikleri görülmektedir (33). Yapılan araştırmalar ve bu çalışmadan çıkan sonuçlar, hemşirelik öğrencilerinin kadın hastalara bakım verirken hemşirelik mesleğine yönelik imajlarından, mevcut kadın algılarından dolayısıyla toplumsal cinsiyet bakış açısından, kültürel norm ve değerlerden etkilendiğini göstermektedir. Bu kapsamda hemşirelik öğrencilerinde profesyonel meslek imajının geliştirilmesi için toplumsal cinsiyet eşitliği ve duyarlı standart bir eğitim politikasının hemşirelik eğitim müfredatlarına entegre edilebileceği düşünülmektedir.

5. Sonuç ve Öneriler

Öğrenci hemşirelerin Doğum ve Kadın Hastalıkları Hemşireliği klinik uygulaması sırasında orta düzeyde meslek imajı ve kadın algısının olduğu, hemşirelik meslek imajının cinsiyet ve illere göre değiştiği ve meslek imajı ile kadın algısı arasında ilişki olduğu bulunmuştur. Bu sonuçlar doğrultusunda şu önerilerde bulunulabilir;

•Öğrencilerin kadına ilişkin algısal şemalarının oluşumunda üniversite kültürünün etkili olduğu dolayısıyla toplum, hastane, üniversite işbirliğiyle toplumsal cinsiyet farkında ve eşit etkinliklerin yapılması,

•Hemşirelik mesleğinin yalnızca hemşirelik eğitimi veren okulların değil klinik alandaki hemşire yöneticilerinin ve klinisyen hemşirelerin de çaba göstermeleriyle gençlere daha iyi tanıtılması, toplumun hemşirelik mesleğine yönelik olumsuz algısını en az düzeye indirecek uygulamalarda bulunulması,

•Kadın doğum servislerindeki hemşirelik öğrencilerine rol model olan hemşireler ve hemşire eğitimcilerinin kadın hastalara bakım verirken erkek öğrencilere destek sağlamasıyla klinik çalışma ortamının iyileştirilebileceği önerilebilir.

6. Alana Katkı

Kadın egemen bir meslek olarak inşa edilen hemşirelik mesleğinin toplumdaki imajının geliştirilmesini ve yalnızca sağlık kuruluşlarında değil tüm çalışma alanlarında daha güçlü bir konum elde etmesini sağlamak için hemşirelerin görünürlüklerinin artırılmasına ihtiyaç vardır. Dolayısıyla hemşirelerin klinisyen hemşire, uzman hemşire, yönetici hemşire, hemşire eğitimcisi gibi stratejik konumlardan daha iyi yararlanmaları profesyonelliklerini göstermeleri açısından hemşirelik meslek imajının iyileştirilebilmesine katkı sağlayacaktır. Bu çalışmayla Doğum ve Kadın Hastalıkları Hemşireliği klinik uygulaması süresince hemşire eğitimcilerinin toplumsal cinsiyet eşitlikçi holistik bir bakış açısıyla hasta/sağlıklı bireye yaklaşım konusunda öğrencilerin streslerini azaltıcı bir öğrenme çevresi oluşturmalarının gerekliliği ön plana çıkmaktadır. Ayrıca hemşirelik disiplininin eğitim, uygulama, yönetim

ve araştırma alanlarının tümünün toplumsal cinsiyet kavramının etrafında şekillendirilmesinin önemi görülmektedir. Bu çalışma sonuçları özellikle hemşirelik eğitime uygulandığında, hemşirelik eğitim müfredatında ve klinik uygulama tasarımında toplumsal cinsiyet engellerinin azaltılması öğrencilerin profesyonel hemşirelik imajını iyileştirerek hemşirelik bakımının kalitesine katkı sağlayabileceği düşünülmektedir.

Araştırmanın Etik Yönü

Araştırma, etik ilkelere uygun olarak Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu'ndan Etik kurul izni (26.03.2021/288) ve ilgili üniversitelerin Sağlık Bilimleri Fakültelerinden araştırmanın yürütülmesi için gerekli yazılı izinler alınmıştır. Katılımcılara, anket uygulanmadan önce çalışmanın amacı ve çalışma hakkında bilgi çevrimiçi anketin önüne eklenerek çalışmaya katılmayı isteyip istemedikleri sorgulanmış ve gönüllü olur sekmesini işaretleyerek gönüllü olanlardan anket sorularını cevaplamaları istenmiştir.

Çıkar Çatışması

Bu makalede herhangi bir nakdi/aynı yardım alınmamıştır. Herhangi bir kişi ve/veya kurum ile ilgili çıkar çatışması yoktur.

Yazarlık Katkısı

Fikir/Kavram: HTD, ÖK, MB; **Tasarım:** HTD, ÖK, MB; **Denetleme:** MB; **Kaynak ve Fon Sağlama:** HTD, ÖK, MB; **Malzemeler:** Yok; **Veri Toplama ve/veya İşleme:** HTD; **Analiz/Yorum:** HTD; **Literatür Taraması:** HTD, ÖK; **Makale Yazımı:** HTD, ÖK, MB; **Eleştirel İnceleme:** HTD, ÖK, MB.

Kaynaklar

1. Aynacı G. The perspective of pregnant women of male student nurses in obstetrics and women's health nursing. *ACU Sağlık Bil Derg.* 2021;12(1):124-31.
2. Grinberg K, Sela Y. Perception of the image of the nursing profession and its relationship with quality of care. *BMC Nurs.* 2022;10;21(1):57. DOI: 10.1186/s12912-022-00830-4.
3. Juliff D, Russell K, Bulsara C. Male or nurse what comes first? Challenges men face on their journey to nurse registration. *Australian Journal of Advanced Nursing.* 2016;34:45-52.
4. Arif S, Khokhar S. Experiences of male nursing students in nursing profession at a private institution in Karachi, Pakistan. *IJONE.* 2016;8(4):87-91.
5. Akpınar A, Teskereci G, Yangın HB. Öğrenci hemşirelerin kadın sağlığı ve hastalıkları hemşireliği klinik uygulamasına ilişkin düşünceleri ve deneyimlerinin cinsiyete göre karşılaştırılması. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi.* 2016;19(Özel Sayı):1-8.
6. T.C. Resmi Gazete. Türk Hemşireler Derneği. Hemşirelik Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun. İstanbul; 2009. Erişim adresi: <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2007/05/20070502-3.htm>. Erişim tarihi: 01.08.2022.
7. Hodges EA, Rowsey PJ, Gray TF, Kneipp SM, Giscombe CW, Foster BB, Kowlowitz V. Bridging the gender divide: Facilitating the educational path for men in nursing. *Journal of Nursing Education.* 2017;56, 295-9. DOI: 10.3928/01484834-20170421-08.
8. Hung CA, Wu PL, Liu NY, Hsu WY, Lee BO, Pai HC. The effect of gender-friendliness barriers on perceived image in nursing and caring behaviour among male nursing students. *J Clin Nurs.* 2019;28(9-10):1465-72. DOI: 10.1111/jocn.14693.

9. López-Verdugo M, Ponce-Blandón JA, López-Narbona FJ, Romero-Castillo R, Guerra-Martín MD. Social image of nursing. An integrative review about a yet unknown profession. *Nursing Reports*. 2021;11(2), 460-74.
10. Şirin A, Kavak O, Ertem G. Doğumhane stajına çıkan öğrencilerin durumluk-süreklilik kaygı düzeylerinin belirlenmesi. *C.Ü. Hemşirelik Yüksek Okulu Dergisi*. 2003;7(1):27-32.
11. Utkualp N, Ogur P. Öğrencilerin doğum kadın hastalıkları ve hemşireliği dersi alan uygulamasına ilişkin duygu ve düşünceleri. *Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanatı Dergisi*. 2010;3(1):45-54.
12. Taşçı KD. Öğrencilerin kadın hastalıkları ve doğum dersine ilişkin dönem başlangıcı ve bitişindeki görüşleri. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*. 2007;10(3):45-51.
13. Eswi A, El Sayed Y. The experience of Egyptian male student nurses during attending maternity nursing clinical course. *Nurse Educ Pract*. 2011;11(2):93-8. DOI: 10.1016/j.nepr.2010.11.012.
14. Potur DC, Bilgin NÇ. Assessment of clinical stress in male and female nursing students as measured on the first and last day of the obstetrical nursing clinic course. *KASHED*. 2014;1:93-106.
15. Kahraman AB, Tunçdemir NO, Özcan A. Toplumsal cinsiyet bağlamında hemşirelik bölümünde öğrenim gören erkek öğrencilerin mesleğe yönelik algıları. *Sosyoloji Araştırmaları Dergisi*. 2015;18(2):108-44.
16. Bağdatlı Kalkan S. Türkiye'deki illerin kadın temsiliyetine göre kümelenebilirlik: optimal ölçeklemeye dayalı kümeleme analizi yaklaşımı. *Social Sciences Research Journal*. 2018;7(4):90-8.
17. Karaca A, Yıldırım N, Ankaralı H, Açıkgöz F, Akkuş D. Hemşirelik öğrencileri için algılanan stres, biyo-psiko-sosyal cevap ve stresle başa çıkma davranışları ölçeklerinin Türkiye'ye uyarlanması. *J Psychiatr Nurs*. 2015;6(1):15-25. DOI: 10.5505/phd.2015.40316.
18. Dost A, Bahçecik AN. Hemşirelik mesleğine yönelik imaj ölçeği geliştirilmesi. *G.O.P. Taksim E.A.H. JAREN*. 2015;1(2):51-9
19. Gülmez N, İra N, Yılmaz İ, Özenç İra G. Üniversite öğrencilerinde kadın algısı ölçeğinin geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *MCBÜ Sosyal Bilimler Dergisi*. 2017;15(19): 65-86.
20. Kılıç S. Cronbach'ın alfa güvenilirlik katsayısı. *JMOOD*. 2016;6(1):47-48. DOI:10.5455/jmood.20160307122823.
21. Kula Kartal S, Mor Dirlık E. Geçerlik kavramının tarihsel gelişimi ve güvenilirlikte en çok tercih edilen yöntem: Cronbach Alfa Katsayısı. *BALBÜFED*. 2016;16(4):1865-1879.
22. Gönç T. Hemşireliğin geleceği mesleğin cinsiyetsizleşmesini vadediyor mu? Erkek ve kadın hemşirelik öğrencilerinin meslek ve toplumsal cinsiyeti ilişkilendirme eğilimlerinin sosyolojik analizi. *Fe Dergi*. 2016;8(1):143-67.
23. Başaran F, Köşgeroğlu N. Toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin hemşirelik mesleğine yansımaları. *GÜSBD*. 2020;9(3):293-9.
24. Yılmaz M, Gölbaşı Z, Türk KE, Hançer AT. Hemşire, hekim ve hastaların hemşirelik imajına ilişkin görüşleri. *Cumhuriyet Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*. 2019;4(2): 38-44.
25. Kaplan S, Gürlük M, Var EÇ. Hemşirelik Erkek öğrencilerinin kadın sağlığı klinik öğrenme alanlarında yaşadıkları deneyimler: nitel bir çalışma. *Ankara Sağlık Bilimleri Dergisi*. 2020;9(1):149-60.
26. Kızılıçık Özkan Z, Ünver S, Avcıbaşı İM, Semerci R, Fındık Ü. Bir grup hemşirelik öğrencisinin mesleğe yönelik imaj algısı. *Hemşirelikte Araştırma Geliştirme Dergisi*. 2017;19(1):38-47.
27. Karaman F, Çakmak S, Yerebakan AN. Hemşirelik öğrencilerinin mesleğe yönelik imaj algıları ve etkileyen faktörlerin belirlenmesi. *İstanbul Gelişim Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*. 2020;(11):217-29.
28. Ha JY, Kim SH, Choi HY, Ahn YM. The practical experience of male nursing students in obstetrics. *Advanced Science and Technology Letters*. 2015;103:232-35.
29. Cheng ML, Tseng YH, Hodges E, Chou FH. Lived experiences of novice male nurses in Taiwan. *J Transcult Nurs*. 2018;29(1):46-53. DOI: 10.1177/1043659616676318.
30. Elibol E. Anadolu sağlık meslek lisesinde öğrenim gören hemşirelik öğrencilerinin mesleğe yönelme, mesleki imaj ve beklenti ile gelecek planlarına ilişkin görüşleri [master's thesis]. [İstanbul]: İstanbul Üniversitesi; 2014.
31. Taşkıran N, Akyıl RÇ, Kahraman A, Erdem N, Sarıtaş SÇ. Hemşirelik öğrencilerinde mesleki imaj algısının profesyonel tutuma etkisi. *Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*. 2020;1(1):14-29.
32. Zhang H, Tu J. The working experiences of male nurses in China: implications for male nurse recruitment and retention. *J Nurs Manag*. 2020;28(2):441-9. DOI:10.1111/jonm.12950.
33. Liu HY, Li YL. Crossing the gender boundaries: The gender experiences of male nursing students in initial nursing clinical practice in Taiwan. *Nurse Educ Today*. 2017;58:72-7. DOI: 10.1016/j.nedt.2017.08.006.